22.6.2015

Eduskunnan sivistysvaliokunta

siv@eduskunta.fi
marja.rauhala@eduskunta.fi

ASIA: VALTIONEUVOSTON KANSLIAN PERUSMUISTIO EU:N KOMISSION SISÄMARKKINOITA KOSKEVASTA STRATEGIASTA (E 21/2015 vp)

Komissio julkaisi 6.5.2015 strategian digitaalisista sisämarkkinoista. Strategiassa on kuvattu keskeiset toimenpiteet, joita komissio pitää tarpeellisina digitaalisten sisämarkkinoiden loppuun saattamiseksi.

Valtionneuvoston kanslia on yhteistyössä ministeriöiden kanssa koostanut perusmuistion (VNEUS2015-00302) Suomen kannaksi. Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt Sanoma Media Finland Oy:ltä ("Sanoma") lausuntoa asiassa. Sanoma kiittää mahdollisuudesta tuoda esille seuraavia näkemyksiä:

Lähtökohtaisesti Sanoma yhtyy perusmuistiossa esitettyihin kantoihin. Erityisesti haluamme nostaa esille seuraavat asiakohdat:

1. Digitaalisia sisämarkkinoita koskevan strategian tavoite tulee olla **edistää eurooppalaisten sisällöntuottajien ja sisältöpalvelun tarjoajien kilpailu- ja työllistämisedellytyksiä globaalissa digitaalisessa verkkoympäristössä.** Erityisesti strategian toimeenpanossa tulisi keskittyä toimiin, jotka edistävät digitaalisten markkinoiden kasvua ja työllisyyttä sekä jäsenvaltioiden omaleimaista kulttuuria.

   Strategia ei saa johtaa Euroopassa tilanteeseen, joka käytännössä vahvistaisi entisestään esimerkiksi ei-eurooppalaisten globaalien digitaalisten sisältö- ja palvelualustojen tarjoajien asemaa.

2. Eurooppalaisilla yrityksillä tulee säilyttää vapaus itse päättää, millä markkinoilla yritykset harjoittavat liiketoimintaansa oli kyse digitaalisesta tai muusta liiketoiminnasta. Yrityksiä ei pidä velvoittaa toimimaan esimerkiksi oman kotimarkkina- tai kielialueensa ulkopuolella.

   Kansainvälisten tv-ohjelmien (ja elokuvien) markkinoihin liittyvä alueellinen oikeuksien kauppa on keskeinen osa niin kotimaisen kuin ulkomaisenkin ohjelmasisällön saatavuutta Suomessa. Audiovisuaalisten sisältöjen rahoituksessa alueelliset yksinoikeudet ovat perusedellytys. Alueellisuuden purkaminen veisi edellytykset erityisesti pienten kieli- ja kulttuurialueiden audiovisuaaliselta tuotannolta ja yksipuolistaisi merkittävästi eurooppalaista kulttuuritarjontaa.

   Ruotsalaisten televisiosisältöjen saatavuuden varmistamiseksi Ahvenanmaalla ei ole tarpeen sääntelyllä estää AV-palveluiden ns. geoblokkausta. Asia on yksinkertaisemmin

ratkaistavissa sopimalla jakelusta suoraa oikeudenhaltioiden kanssa yhteistyössä kyseisten lähettäjäyrityksien kanssa.

Geoblokkauksen kieltämisellä ja velvoitteella hankkia kalliita esitysoikeuksia myös ns. vieraille markkinoille voisi olla vakavia ja arvaamattomia vaikutuksia kotimaisten lähettäjäyritysten kyvylle jatkossakin investoida kotimaisiin audiovisuaalisiin sisältöihin. Uusia luovia kotimaisia sisältöjä syntyy vain, mikäli niihin investoiminen on kannattavaa.

3. Yksilöllisen, suoran lisensioinnin mekanismeja tulisi vahvistaa ja edistää oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen tehokasta hyödyntämistä. Tekijänoikeusdirektiivin artiklaa 7 tulisi korostaa nykyisestä, jotta oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen rooli olisi selvä.

   Laillisesti hankitun digitaalisen sisällön siirrettävyys ei vaadi sääntelyä. Rajat ylittävä pääsy verkkopalveluihin edellyttää erilaisia toimia erilaisten sisältöjen suhteen. Siksi strategian jatkotoimenpiteiden tulisi kannustaa lisensioinnin kehittämiseen. Verkkoympäristö tarjoaa entistä parempia mahdollisuuksia ratkaista todelliseen tarpeeseen perustuvia tilanteita myös itsesääntelyn ja sopimisen (lisensioinnin) avulla. Ne ovat usein käytännössä nopeampia keinoja kuin sääntelyn muuttaminen.

   Audiovisuaalisia mediapalveluita koskevan direktiivin uudistamisessa lähtökohtina tulisi olla markkinatoimijoiden yhdenvertainen kohtelu ja sääntelyn keventäminen. On hyvin tärkeää, että sanoma- ja aikakauslehdet pidetään edelleen direktiivin soveltamisalan ulkopuolella, koska ne ovat luonteeltaan kokonaan tai pääosin tekstiin perustuvia päätoimittajavastuun alaisia sisältökokonaisuuksia viestimiä. Direktiivin uudistaminen ei saa johtaa siihen, että eurooppalaisen vapaan lehdistön sääntely lisääntyisi.

4. Komission tavoite selventää verkossa toimivien alustojen ja välittäjien toimintaa tekijänoikeussuojatun sisällön käytössä on kannatettava, koska selvennyksille on tarvetta. Vastuuvapauslausekkeita hyödyntävät tänään yritykset (esim. hakupalveluiden ja sosiaalisen median palveluiden yritykset), jotka rakentavat palvelunsa sen varaan, että sisältöjen kopiointi ja jakaminen niiden palveluissa mahdollistaa yrityksille keskeisen tulolähteen. Tällaiset verkkoalustat ja välittäjät keräävät mainosrahoitusta, joka on pois uusien suomalaisten ja muiden eurooppalaisten sisältöjen tuotannosta.

   Käytännössä Euroopassa on syntynyt merkittävä arvonsiirto uusiin sisältöihin investoivilta toimijoilta (kuten mediayritykset) niille, jotka ovat sääntelyn turvin voineet hyödyntää sisältöjä osana palveluitaan ilman, että niiden on tarvinnut investoida sisältöihin tai vastata sisältöihin kohdistuvasta sääntelystä (ja sen kustannuksista).

   Kannatamme verkossa toimivien välittäjien aseman (ml. vastuun) selventämistä niin tekijänoikeussuojatun aineiston käytössä kuin kokonaisvaltaisemmin yhdessä verkkoalustojen aseman arvioinnin kanssa. Samassa yhteydessä eCommerce-direktiivin vastuuvapauslausekkeet tulisi arvioida uudelleen ja tarkentaa. Niitä hyödyntävät nykyisin monenlaiset alustat, jotka toimivat sisältöön liittyvän mainosrahoituksen markkinoilla. Sen sijaan vastuuvapauslausekkeet säädettiin lähes 15 vuotta sitten varmistamaan teleoperaattoritoimintaa.

   Kustantajien oikeusasemaa tulisi vahvistaa suhteessa välittäjiin ja alustoihin. Kustantajien tulisi voida sopia tuottamiensa sisältöjen käytöstä oman itsenäisen oikeutensa avulla.

Myös tekijänoikeuksien täytäntöönpanon tehostaminen on kannatettavaa. Eurooppalainen tekijänoikeusjärjestelmä tarvitsee aidosti toimivat oikeussuojakeinot.

5. Audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi ei ole ajan tasalla ja edustaa nykyisessä globaalissa verkkoympäristössä raskasta ja eriarvoista sääntelyä.

   Uudistuksen tavoitteena tulee olla sääntelyn selvä keventäminen ja audiovisuaalisen alan eri toimijoiden tasapuolinen kohtelu. Kaupallista viestintää, eurooppalaista sisältöä ja tietyt alaikäisten suojelua koskevat normit kohdistuvat yksipuolisesti eurooppalaisiin lähettäjäyrityksiin ja vastaaviin toimijoihin. Ne jättävät kansainväliset, pääosin amerikkalaiset videoalustat sääntelyn ulkopuolelle.

   Erilaisista mainonnan rajoituksista tulee luopua, jotta audiovisuaalisen kulttuurin edellytykset vahvistuisivat.

   Strategiassa esitetty ajatus laajentaa direktiivin soveltuvuutta videoalustojen osalta on lähtökohtaisesti väärä lähestymistapa. Se heikentää eurooppalaisten toimijoiden kilpailuasetelmaa entisestään, eikä vastaa markkinoiden realiteetteja ja nopeasti muuttuvia audiovisuaalisten sisältöjen kulutustapoja.

6. Strategian mukaan komissio aikoisi arvioida tarvetta laajentaa satelliitti- ja kaapelidirektiivin soveltamisalaa yleisradioyhtiöiden verkkolähetyksiin sekä kartoittaa muiden toimenpiteiden tarvetta, joilla voidaan parantaa yleisradioyhtiöiden palvelujen saantia rajojen yli Euroopassa. Asia liittyy myös läheisesti yksityisten, valtiosta riippumattomien eurooppalaisten mediayhtiöiden kilpailu- ja toimintaedellytyksiin.

   Satelliitti- ja kaapelidirektiivin avaaminen kuvattuun tarkoitukseen ei ole kannatettavaa. Eurooppalaisten julkisen palvelun yleisradioyhtiöiden tarjonnan laajentaminen yli kansallisten rajojen johtaa helposti erittäin vakaviin seuraamuksiin vapailla mediamarkkinoilla toimivien yksityisten yritysten toimintaedellytyksille ja myös eurooppalaisen viestinnän ja sisältötarjonnan moniarvoisuudelle.

7. Tekijänoikeuspoikkeusten soveltamisalaa ei tule laajentaa, sillä poikkeukset heikentävät kustantajien ja muiden mediayritysten mahdollisuuksia tuottaa uusia sisältöjä, sekä eurooppalaisia oppimateriaaleja ja -ratkaisuja koulujen, opettajien ja oppilaiden saataville.

8. Rajat ylittävä teosten käyttö tutkimus- ja opetustarkoituksiin tilanteissa, joissa rajat ylittävästä käyttötarpeesta on näyttöä, sekä tiedon louhintaan voidaan järjestää sopimuksin. Käyttäjien oikeusvarmuutta voidaan edistää myös panostamalla ja kannustamalla parempaan tiedotukseen aineiston käyttöehdoista ja käyttölisensseistä. Tekijänoikeusdirektiivin nykyisen rajoitussäännöksen harmonisointi esimerkiksi opetuskäytön osalta ei sallisi lainkaan soveltamisalan laajennusta. Päinvastoin rajoituksen tulisi olla hyvin suppea soveltamisalaltaan.

9. Aineistojen tekstin- ja tiedonlouhinnassa tulisi puhua vain ei-kaupallisesta tutkimuksesta. Muussa tapauksessa yritysten investoinnit tietoon vaarantuvat. Strategian jatkotoimenpiteitä esimerkiksi tekijänoikeuskeskustelun osalta ei tule ulottaa yritysten tieto- ja tietokantainvestointeihin. Tietokantasuoja (ja ohjelmiston tekijänoikeussuoja) on keskeinen osa myös suomalaisten yritysten tietoon perustuvan kilpailuedun suojaa.

10. Maksullisten digitaalisten julkaisujen ja kustannettujen sisältöjen arvonlisäverokanta tulisi olla sama alennettu (tai nolla) alv-kanta kuin painetuilla sisällöillä. Ilman suomalaisia ja eurooppalaisia ei ole EU:n digitaalisia digitaalisten sisämarkkinoita. Verotus onkin tehokas tapa edistää suomalaista ja eurooppalaista kulttuuria ja osaamista. Komissio tulee puheenjohtaja Junckerin ilmoituksen mukaan antamaan esityksen digitaalisten julkaisujen alennetusta arvonlisäverokannasta keväällä 2016. Suomen tulee vaikuttaa aktiivisesti siihen, että päätoimittajavastuun alaiset digitaaliset mediasisällöt saadaan alennettuun verokantaan.

Sanoma Media Finland Oy

Marcus Wiklund

Johtaja, yhteiskuntasuhteet